

Guía Docente				
Datos Identificativos				2022/23
Asignatura (*)	Sistema do Coñecemento: Filosofía, Ciencia e Tecnoloxía	Código	710G04041	
Titulación	Grao en Xestión Dixital de Información e Documentación			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Primeiro	Formación básica	6
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Humanidades			
Coordinación	González Fernández, Wenceslao J.	Correo electrónico	wenceslao.gonzalez@udc.es	
Profesorado	González Fernández, Wenceslao J.	Correo electrónico	wenceslao.gonzalez@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Estudio histórico de la configuración del saber como sistema. Relaciones entre Filosofía, Ciencia y Tecnología. Estructura actual del saber: tipos de Ciencia y las nuevas Tecnologías. En primer lugar, estudio de las concepciones metodológicas de la Ciencia a través de la Historia, para analizar los supuestos en los que se apoyan las caracterizaciones de la Ciencia y la Tecnología, aportar los contenidos más relevantes para las Humanidades y la Documentación y considerar los límites de esos conocimientos. Especial atención recibirán las cuestiones generales sobre los métodos de investigación en Ciencia y Tecnología. Y, en segundo término, la estructura actual del sistema del saber. Se busca ofrecer la articulación del conjunto de los saberes, teniendo presente la componente histórica. Esto comporta considerar los tipos de Ciencia y las nuevas Tecnología, viendo sus bases epistemológicas y metodológicas.			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A2	CE2 - Ter o coñecemento humanístico que lle permita ter unha cultura sólida para contextualizar os coñecementos adquiridos
A3	CE3 - Coñecer a realidade e os condicionantes sociais que inflúen na xestión da información
A5	CE5 - Dominar as fontes de información relevantes que permitan satisfacer de forma efectiva as demandas dos usuarios tanto para a actividade investigadora como para a empresarial
A7	CE7 - Planificar e deseñar un sistema de xestión da información, incluíndo os fluxos de información, tanto nun contexto institucional como empresarial
A9	CE9 - Dominar os fundamentos métodos e modelos de recuperación de información e estar capacitados para utilizar e planificar sistemas de recuperación de información e datos
A15	CE15 - Coñecer e asumir a perspectiva ética e os valores deontolóxicos da xestión da información no seu conxunto e do ámbito dixital en particular
A20	CE20 - Dominar as bases para desenvolver actividades de investigación utilizando métodos e principios multidisciplinares
B1	CB1 - Posuír e comprender coñecementos que proporcionan unha base ou oportunidade para ser orixinais no desenvolvemento e / ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
B2	CB2 - Aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade para resolver problemas en ambientes novos ou descoñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
B3	CB3 - Ser capaz de integrar coñecementos e afrontar a complexidade de facer xuízos a partir de información que, estando incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre responsabilidades sociais e éticas relacionadas coa aplicación dos seus coñecementos e xuízos
B4	CB4 - Saber comunicar as súas conclusións -e os coñecementos e os motivos finais que os sustentan- a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades
B5	CB5 - Posuír as habilidades de aprendizaxe que lles permitan seguir estudando dun xeito que sexa en gran parte autodirixido ou autónomo
B6	CG1 - Capacidade de cooperación, traballo en equipo e aprendizaxe colaborativa

B7	CG2 - Capacidade de reflexión e razoamento crítico
B8	CG3 - Capacidade de planificación, organización e xestión de recursos, información e operacións
B9	CG4 - Capacidade de análise, diagnóstico e toma de decisións
B10	CG5 - Capacidade para traballar nun contexto global e internacional
B11	CG6 - Capacidade para comprender a importancia, valor e función da xestión dixital da información e documentación na actual sociedade das TIC
C1	CT1 - Expresarse correctamente, oralmente e por escrito, nas linguas oficiais da comunidade autónoma
C2	CT2 - Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e comunicación (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo das súas vidas
C3	CT3 - Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía que respecta a cultura democrática, os dereitos humanos e a perspectiva de xénero
C4	CT4 - Comprender a importancia da cultura empresarial e coñecer os medios dispoñibles para os empresarios
C5	CT5 - Adquirir habilidades para a vida e hábitos, rutinas e estilos de vida saudables
C6	CT6 - Desenvolver a capacidade para traballar en equipos interdisciplinares ou transdisciplinares, para ofrecer propostas que contribúan a un desenvolvemento ambiental, económico, político e social sostible
C7	CT7 - Valorar a importancia da investigación, a innovación eo desenvolvemento tecnolóxico no progreso socioeconómico e cultural da sociedade
C8	CT8 - Ter a capacidade para xestionar o tempo e os recursos: desenvolver plans, priorizar actividades, identificar críticas, establecer prazos e cumprilos

Resultados da aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título

A1 Conocimiento de la naturaleza de la información y de los documentos, de sus diversos modos de producción y de su ciclo de gestión, de los aspectos legales y éticos de su uso y transferencia, y de las fuentes principales de información en cualquier soporte, y a lo largo del tiempo.	A2	B1	C1
A2 Conocimiento, comprensión, aplicación y valoración de los principios teóricos y metodológicos, y de las técnicas para la planificación, organización y evaluación de sistemas, unidades y servicios de información.	A3	B2	C2
A3 Conocimiento, comprensión y aplicación de los principios teóricos y metodológicos, y de las técnicas y normativas para la creación y autenticación, reunión, selección, organización, representación, preservación, recuperación, acceso, difusión e intercambio, y evaluación de la información y de los recursos informativos.	A5	B3	C6
A4 Conocimiento, comprensión y aplicación de los principios teóricos y metodológicos para el estudio, el análisis, la evaluación y la mejora de los procesos de producción, transferencia y uso de la información y de la actividad científica.	A7	B4	C7
A5 Conocimiento y aplicación de las tecnologías de la información que se emplea en las unidades y servicios de información y en los procesos y transferencia de la información.	A9	B5	C8
A6 Conocimiento de la realidad nacional e internacional en materia de políticas y servicios de información y de las industrias de la cultura.	A15	B6	
A7 Conocimiento de inglés.	A20	B7	
B1 Aprender a aprender.		B8	
B2 Resolver problemas de forma efectiva.		B9	
B3 Aplicar un pensamiento crítico, lógico y creativo.		B10	
B4 Trabajar de forma autónoma con iniciativa.		B11	
B6 Comportarse con ética y responsabilidad social como ciudadano y como profesional.			
B7 Comunicarse de manera efectiva en un entorno de trabajo.			
B8 Capacidad de análisis y de síntesis aplicada a la gestión y organización de la información.			
B9 Capacidad de gestión de la información relevante.			
B12 Conocimiento hablado y escrito de una lengua extranjera (con preferencia inglés).			
B17 Capacidad de dirección y liderazgo.			
C1 Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, en las lenguas oficiales de la comunidad autónoma.			
C2 Dominar la expresión y la comprensión de forma oral y escrita de un idioma extranjero.			
C3 Utilizar las herramientas básicas de las tecnologías de la información y las comunicaciones (TIC) necesarias para el ejercicio de su profesión y para el aprendizaje a lo largo de su vida.			
C4 Desenvolverse para el ejercicio de una ciudadanía abierta, culta, crítica, comprometida, democrática y solidaria, capaz de analizar la realidad, diagnosticar problemas, formular e implantar soluciones basadas en el conocimiento y orientadas al bien común.			
C5 Entender la importancia de la cultura emprendedora y conocer los medios al alcance de las personas emprendedoras.			
C6 Valorar críticamente el conocimiento, la tecnología y la información disponibles para resolver los problemas con los que deben enfrentarse.			
C8 Valorar la importancia que tiene la investigación, la innovación y el desenvolvimiento tecnológico en el avance socioeconómico y cultural de la sociedad.			
C3, C4 y C5.			C3 C4 C5

Contidos	
Temas	Subtemas

I: ESTUDO HISTÓRICO DA CONFIGURACIÓN DO SABER COMO SISTEMA

TEMA 1: A posición clásica do sistema de coñecemento e o problema da complexidade

1.1) Articulación da posición clásica: primacía do coñecemento como estrutura

1.1.1) Sabedoría

1.1.2) Ciencia

1.1.3) Técnica

1.2) Papel da Lóxica na articulación do coñecemento como sistema

1.3) Racionalidade dos medios e racionalidade dos fins

1.4) O concepto de "sistema";

1.5) O sistema de coñecemento como estrutura e como dinámica

1.6) Teoría do coñecemento e epistemoloxía: relación coa complexidade

1.7) Complexidade estrutural: epistémica e ontolóxica

1.7.1) Modos de complexidade epistémica

1.7.2) Modos de complexidade ontolóxica

1.7) Enfoques para o avance do coñecemento como sistema

1.7.1) Coñecemento no aspecto dinámico: caracterizacións como cambio, desenvolvemento e progreso

1.7.2) O contido do coñecemento antes do futuro: desde o enfoque de profundización ata a creatividade científica e a innovación tecnolóxica

TEMA 2: O enfoque moderno do sistema de coñecemento

2.1) Relacións entre filosofía e ciencia no período moderno

2.1.1) Trazos característicos da ciencia desde a perspectiva do método

2.1.2) Contribucións de F. Bacon e G. Galilei

2.1.3) Contribuído por I. Newton

2.2) Momentos no proceso de aumento do coñecemento científico

2.2.1) Contexto de descubrimento e contexto de xustificación

2.2.2) Problemas, modelos e contrastes

2.3) Da Filosofía e a Ciencia á Tecnoloxía

2.3.1) O papel da ciencia no coñecemento tecnolóxico

2.3.2) Diferenza entre actividade científica e traballo tecnolóxico

TEMA 3: O enfoque contemporáneo do sistema de coñecemento

3.1) O enfoque contemporáneo do sistema de coñecemento de 1920 a 1960

3.1.1) Neopositivismo lóxico, empirismo lóxico e concepción herdada

3.1.2) Racionalismo crítico

3.2) Do "xiro histórico" ao momento actual: expansión dos elementos da ciencia

3.2.1) Concepcións no período 1960-1980

3.2.2) Enfoques desde 1980

3.3) Papel da filosofía no momento actual

3.3.1) Perspectiva contemporánea sobre a relación Ciencia-Filosofía

3.3.2) Relacións entre Filosofía e Tecnoloxía

II. CIENCIA E TECNOLOXÍA: CONFIGURACIÓN A PARTIR DO COÑECEMENTO

TEMA 4: A Ciencia como sistema de coñecemento

- 4.1) A noción actual de "Ciencia": elementos característicos
- 4.2) Distinción e relacións entre ciencia básica e ciencia aplicada
- 4.3) Ciencias Formais e Ciencias Empíricas: características constitutivas e diferenzas
- 4.4) Tipos de Ciencias Empíricas: Ciencias da Natureza, Ciencias Sociais e Ciencias Artificiais
- 4.5) Caracterización das "Ciencias do Deseño";
- 4.6) La Information Science: Características actuais e lugar no sistema científico

TEMA 5: A Tecnoloxía como sistema de coñecemento

- 5.1) Caracterización da tecnoloxía como coñecemento
- 5.2) Interacción Ciencia-Tecnoloxía: factores internos e externos
- 5.3) Límites da Ciencia
  - 5.3.1) Os límites como fronteiras ou barreiras
  - 5.3.2) Límites como límites ou teito
- 5.4) Límites da Tecnoloxía
  - 5.4.1) Os límites como fronteiras ou barreiras
  - 5.4.2) Límites como límites ou teito
- 5.5) Tecnoloxías da Información e a Comunicación e o seu impacto nas Ciencias da Documentación

TEMA 6: A dimensión social de Internet: Análise filosófico-metodolóxica dende a complexidade

- 6.1) Internet como sistema poliédrico complexo e dimensión social
- 6.2) Tres compoñentes principais na súa configuración filosófico-metodolóxica
- 6.3) A perspectiva científica de Internet e das Ciencias Sociais
- 6.4) A faceta tecnolóxica da Rede e a dimensión social da infraestrutura
- 6.5) A dimensión social da actividade relacionada con Internet
- 6.6) A dimensión social da Rede: Redes sociais e tipos de actividade social
- 6.7) Tipos de métodos na dimensión social da Rede e relevancia da presenza do investigador
- 6.8) A relevancia dos problemas sociais na Rede como a ciberseguridade

TEMA 7: Presentacións institucionais do Sistema de Coñecemento

- 7.1) O Código da UNESCO: estudo filosófico-metodolóxico
- 7.2) O Código NABS: análise filosófico-metodolóxico
- 7.3) Clasificación decimal universal (CDU)
- 7.4) Clasificación LC (Library of Congress)
- 7.5) A concepción de S. Ranganathan
- 7.6) A estrutura do saber nos deseños curriculares actuais
- 7.7) A articulación do coñecemento en Política Científica e Tecnolóxica: Ciencia e Tecnoloxía nos programas de I + D + i

III. O SISTEMA DE COÑECEMENTO DESDE UNHA PERSPECTIVA DINÁMICA: PROGRESO CIENTÍFICO E INNOVACIÓN TECNOLÓXICA	TEMA 8: O desenvolvemento do coñecemento na perspectiva falsionista: epistemoloxía evolutiva 8.1) Reconstrución da traxectoria filosófico-metodolóxica de K. Popper 8.1.1) Etapa de formación 8.1.2) Período das obras máis influentes 8.1.3) Fase de innovación epistemolóxica 8.1.4) Momento de maduración ontolóxica 8.2) Articulación da Filosofía e Metodoloxía da Ciencia por K. Popper 8.2.1) Planos de análise popperiana da Ciencia: a primacía da perspectiva interna 8.2.2) Áreas temáticas dentro da Filosofía e Metodoloxía da Ciencia Popperiana 8.2.3) Valoración desde o punto de vista do legado popperiano TEMA 9: Falsacionismo en Ciencias Sociais: interpretacións en clave histórica 9.1) Metodoloxía historicista 9.1.1) Historismo e historicismo: marco conceptual e orixe 9.1.2) A dualidade "Ciencias da natureza" - "Ciencias do espírito" e a socioloxía de K. Mannheim 9.2) Análise popperiana de doutrinas historicistas 9.2.1) Historicismo dualista 9.2.2) Historicismo monista 9.3) Crítica de Popper ao historicismo TEMA 10: O avance do coñecemento sobre a base de "paradigmas" 10.1) Carreira académica e intelectual de Th. S. Kuhn 10.2) As "revolucións científicas" nas diferentes etapas filosófico-metodolóxicas 10.2.1) A dualidade "Ciencia normal" - "Ciencia revolucionaria" 10.2.2) Dos "paradigmas" a un novo marco conceptual 10.2.3) A énfase na linguaxe 10.3) A existencia e caracterización de "revolucións científicas" 10.3.1) Opcións ante problemas 10.3.2) Revolucións conceptuais TEMA 11: Progreso do coñecemento e "programas de investigación" 11.1) O problema das dúas etapas da Filosofía de I. Lakatos 11.1.1) Tres interpretacións posibles 11.1.2) Interpretación da historicidade 11.2) Desenvolvementos filosófico-metodolóxicos de Imre Lakatos 11.2.1) De "método" a "meta-método" 11.2.2) Caracterización filosófico-metodolóxica da predición 11.2.3) A noción de "novos feitos" na concepción lakatosiana TEMA 12: Ciencia Tecnoloxía e Sociedade 12.1) Interdependencia práctica na vida social entre Ciencia e Tecnoloxía 12.2) Valores económicos na configuración de Ciencia e Tecnoloxía 12.3) Criterios para a avaliación social da Tecnoloxía 12.4) A normativa legal vixente en materia de investigación científica e tecnolóxica

Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A2 A3 A5 A7 A9 A15 A20 B1	40	40	80
Esquemas	A2 A5 A9 A20 B2 B3 B4 B5 B7 B9 C1 C8	5	30	35
Traballos tutelados	B6 B8 B10 B11 C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8	5	15	20
Atención personalizada		15	0	15

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	As clases maxistrais son unha parte indispensable da formación académica. A sesión maxistral servirá para presentar na aula aqueles contidos que axuden en maior medida a seguir o programa da materia. Os principios de claridade, sistematicidade e rigor serán a prioridade á hora de transmitir o coñecemento.
Esquemas	Os esquemas preséntanse en termos de abstracts de textos relevantes para o tema, que servirán para a análise crítica de textos en función da súa estrutura interna. O uso de esquemas para tratar textos permite claridade, profundidade e sistematicidade na elaboración de abstracts.
Traballos tutelados	Dentro da actividade universitaria está a ensinar a facer traballos. É precisamente nesta tarefa onde se pode esperar unha atención personalizada máis directa. Os traballos titorizados centraranse na capacidade de análise e síntese. Considerarase especialmente a precisión no aparello crítico na redacción das obras e a bibliografía empregada. Estes traballos supervisados puntuaranse na avaliación final, unha vez alcanzado o nivel de aprobación na proba obxectiva.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición

Esquemas Sesión maxistral Traballos tutelados	A atención personalizada é un factor decisivo na formación do alumno. O sistema de titoría británico é un bo exemplo de práctica educativa ben pensada. Tanto o contido das sesións maxistras como os esquemas (abstracts) e traballos titorizados son elementos para unha atención personalizada. Entre eles, cabe destacar os traballos supervisados para esa atención personalizada. Clases maxistras As clases maxistras son unha parte indispensable da formación académica. A sesión maxistral servirá para presentar na aula aqueles contidos que axuden en maior medida a seguir o programa da materia. Os principios de claridade, sistematicidade e rigor serán a prioridade á hora de transmitir o coñecemento. Esquemas: Os esquemas preséntanse en termos de abstracts de textos relevantes para o tema, que servirán para a análise crítica de textos en función da súa estrutura interna. O uso de esquemas para tratar textos permite claridade, profundidade e sistematicidade na elaboración de abstracts. Dentro da actividade universitaria está a ensinar a facer traballos. É precisamente nesta tarefa onde se pode esperar unha atención personalizada máis directa. Os traballos titorizados centraranse na capacidade de análise e síntese. Considerarase especialmente a precisión no aparello crítico na redacción das obras e a bibliografía empregada. Estes traballos supervisados puntuaranse na avaliación final, unha vez alcanzado o nivel de aprobación na proba obxectiva.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Esquemas	A2 A5 A9 A20 B2 B3 B4 B5 B7 B9 C1 C8	El uso de esquemas para tratar textos permite buscar la claridad, la profundidad y la sistematicidad en la elaboración de abstracts. Se utilizarán esos criterios para evaluar los resultados de esos abstracts.	20
Sesión maxistral	A2 A3 A5 A7 A9 A15 A20 B1	Las clases magistrales, junto con los textos que se facilitarán a lo largo del curso, han de servir para desarrollar el programa de la asignatura. Los resultados del aprendizaje se evaluarán en pruebas objetivas, donde habrá dos rondas, para que haya dos oportunidades para superar los contenidos correspondientes a la materia.	70
Traballos tutelados	B6 B8 B10 B11 C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8	Dentro de la actividad universitaria está el enseñar a realizar trabajos. Es precisamente en esta tarea donde cabe esperar una atención personalizada más directa. Los trabajos tutelados se centrarán en la capacidad de análisis y de síntesis. Se considerará especialmente la precisión en el aparato crítico en la redacción de los trabajos y la bibliografía utilizada.	10

Observacións avaliación

A avaliación da materia realizarase mediante probas obxectivas. Haberá un primeiro exame global con varias opcións. Os que non superen esta primeira proba obxectiva terán unha segunda oportunidade.

?Aqueles alumnos que teñan algún tipo de excepcionalidade para asistir ás clases legalmente concedidas, deberán falar co profesor ao comezo do curso para establecer as titorías e os sistemas de avaliación correspondentes?.

Fontes de información

Bibliografía básica

Bibliografía curso 2022-2023 O Sistema do Coñecimento: Filosofía, Ciencia e Tecnoloxía Hay una lista general de publicaciones que está disponible el documento del programa de la asignatura. Se irá seleccionando para cada tema la bibliografía que complementa las clases del curso y las tareas a realizar. Bibliografía seleccionada de interés

xeral Echeverría, J., *Introducción a la Metodología de la Ciencia*, Cátedra, Madrid, 1999. González, W. J. (ed), *Aspectos metodológicos de la investigación científica. Un enfoque multidisciplinar*, Segunda edición, Ediciones Universidad Autónoma de Madrid y Publicaciones Universidad de Murcia, Madrid-Murcia, 1990. González, W. J., *La predicción científica: Concepciones filosófico-metodológicas desde H. Reichenbach a N. Rescher*, Montesinos, Barcelona, 2010. Ordóñez, J., Navarro, V. and Sánchez Ron, J. M., *Historia de la Ciencia*, Espasa-Calpe/Austral, Madrid, 2003 (reimpresión en 2007). De especial interese para o programa González, W. J., *¿La interpretación historicista de las Ciencias Sociales?*, *Anales de Filosofía*, v. 2, (1984), pp. 109-137. González, W. J., *¿La Filosofía de I. Lakatos, 25 años después: Del 'giro histórico' a la incidencia metodológica en Economía?*, en González, W. J. (ed), *La Filosofía de Imre Lakatos: Evaluación de sus propuestas*, UNED, Madrid, 2001, pp. 13-103. González, W. J., *¿La evolución del Pensamiento de Popper?*, en González, W. J. (ed), *Karl Popper: Revisión de su legado*, Unión Editorial, Madrid, 2004, pp. 23-194. González, W. J., *¿Las revoluciones científicas y la evolución de Thomas S. Kuhn?*, en González, W. J. (ed), *Análisis de Thomas Kuhn: Las revoluciones científicas*, Trotta, Madrid, 2004, pp. 15-103. Gonzalez, W. J., *¿The Philosophical Approach to Science, Technology and Society?*, en Gonzalez, W. J. (ed), *Science, Technology and Society: A Philosophical Perspective*, Netbiblo, A Coruña, 2005, pp. 3-49. González, W. J., *¿La dimensión social de Internet: Análisis filosófico-metodológico desde la complejidad?*, *Artefactos: Revista de Estudios de la Ciencia y la Tecnología*, v. 9, n. 1, (2020), 2ª época, pp. 101-129. DOI: <http://dx.doi.org/10.14201/art2020101129>. Disponible en: <https://revistas.usal.es/index.php/artefactos/article/view/art2020101129> Acceso el 27.4.2020. Niiniluoto, I., "The Aim and Structure of Applied Research", *Erkenntnis*, v. 38, n. 1, (1993), pp. 1-21. Rescher, N., *The Limits of Science*, University of California Press, Berkeley, 1984. Vers. cast.: *Límites de la Ciencia*, Tecnos, Madrid, 1994. Versión revisada: *The Limits of Science*, University of Pittsburgh Press, Pittsburgh, 1999. De interese máis específico González, W. J., "Progreso científico e innovación tecnológica: La 'Tecnociencia' y el problema de las relaciones entre Filosofía de la Ciencia y Filosofía de la Tecnología", *Arbor*, v. 157, n. 620, (1997), pp. 261-283. González, W. J., "Valores económicos en la configuración de la Tecnología", *Argumentos de Razón Técnica*, v. 2, (1999), pp. 69-96. Gonzalez, W. J., *¿Novelty and Continuity in Philosophy and Methodology of Science?*, en Gonzalez, W. J. y Alcolea, J. (eds), *Contemporary Perspectives in Philosophy and Methodology of Science*, Netbiblo, A Coruña, 2006, pp. 1-28. Gonzalez, W. J., *Philosophico-Methodological Analysis of Prediction and its Role in Economics*, Springer, Dordrecht, 2015. Gonzalez, W. J., *¿On the Role of Values in the Configuration of Technology: From Axiology to Ethics?*, en Gonzalez, W. J. (ed), *New Perspectives on Technology, Values, and Ethics: Theoretical and Practical*, Boston Studies in the Philosophy and History of Science, Springer, Dordrecht, 2015, pp. 3-27. Gonzalez, W. J., *¿Rethinking the Limits of Science: From the Difficulties to the Frontiers to the Concern about the Confines?*, en Gonzalez, W. J. (ed), *The Limits of Science: An Analysis from ¿Barriers? to ¿Confines?*, *Poznan Studies in the Philosophy of the Sciences and the Humanities*, Brill-Rodopi, Leiden, 2016, pp. 3-30. Gonzalez, W. J., *¿From Intelligence to Rationality of Minds and Machines in Contemporary Society: The Sciences of Design and the Role of Information?*, *Minds and Machines*, v. 27, n. 3, (2017), pp. 397-424. DOI: 10.1007/s11023-017-9439-0. Disponible en <https://link.springer.com/article/10.1007/s11023-017-9439-0> (acceso 6.10.2017). González, W. J., *¿Internet en su vertiente científica: Predicción y prescripción ante la complejidad?*, *Artefactos: Revista de Estudios sobre Ciencia y Tecnología*, v. 7, n. 2, (2018), 2ª época, pp. 75-97. DOI: <http://dx.doi.org/10.14201/art2018717597>. González, W. J., *¿Complejidad dinámica en Internet como plataforma de información y comunicación: Análisis filosófico desde la perspectiva de Ciencias de Diseño y el papel de la predicción?*, *Informação e Sociedade: Estudos*, v. 28, n. 1, (2018), pp. 155-168. Gonzalez, W. J. y Arrojo, M. J., *¿Complexity in the Sciences of the Internet and its Relation to Communication Sciences?*, *Empedocles: European Journal for the Philosophy of Communication*, v. 10, n. 1, (2019), pp. 15-33. DOI: https://doi.org/10.1386/ejpc.10.1.15_1 Disponible en <https://www.ingentaconnect.com/contentone/intellect/ejpc/2019/00000010/00000001/art00003> (acceso 6.7.2019) Gonzalez, W. J., *¿Levels of Reality, Complexity, and Approaches to Scientific Method?*, en Gonzalez, W. J. (ed), *Methodological Prospects for Scientific Research: From Pragmatism to Pluralism*, Synthese Library, Springer, Cham, 2020, pp. 21-51. https://doi.org/10.1007/978-3-030-52500-2_2. Gonzalez, W. J., *¿The Internet at the Service of*

Society: Business Ethics, Rationality, and Responsibility?, *Éndoxa*, n. 46, (2020), pp. 383-412.

<https://revistas.uned.es/index.php/endoxa/article/view/28029/pdf>Gonzalez, W. J., ?The Relevance of Language for Scientific Research?, en Gonzalez, W. J. (ed), *Language and Scientific Research*, Palgrave Macmillan, Cham, 2021, pp. 1-37. https://doi.org/10.1007/978-3-030-60537-7_1.Gonzalez, W. J., ?Semantics of Science and Theory of Reference: An Analysis of the Role of Language in Basic Science and Applied Science?, en Gonzalez, W. J. (ed), *Language and Scientific Research*, Palgrave Macmillan, Cham, 2021, pp. 41-91. https://doi.org/10.1007/978-3-030-60537-7_2.Gonzalez, W. J., ?A Framework for the Ethical Analysis of the Internet and Economics: Three Focuses, the Role of Economics and the Ethical Values as a Science?, en Rodríguez Valls, F. y Padial, J. J. (eds), *Ciencia y Filosofía: Estudios en Homenaje a Juan Arana*, vol. II, Editorial Thémata, Sevilla, 2021, pp. 643-652.González, W. J., ?Tipos de diseño, innovaciones democráticas y relaciones internacionales?, en Estany, A. y Gensollen, M. (eds), *Diseño institucional e innovaciones democráticas*, Universidad Autónoma de Barcelona-Universidad Autónoma de Aguascalientes, Aguascalientes, 2021, pp. 37-52.Gonzalez, W. J., ?From the Current Trends in Philosophy of Science to the Prospects for the Near Future?, en Gonzalez, W. J. (ed), *Current Trends in Philosophy of Science. A Prospective for the Near Future*, Synthese Library, Springer, Cham, 2022, pp. 1-12. DOI: 10.1007/978-3-031-01315-7_1Gonzalez, W. J., ?Scientific Side of the Future of the Internet as a Complex System. The Role Prediction and Prescription of Applied Sciences?, en Gonzalez, W. J. (ed), *Current Trends in Philosophy of Science. A Prospective for the Near Future*, Synthese Library, Springer, Springer, Cham, 2022, pp. 103-144. DOI: 10.1007/978-3-031-01315-7_6Martinez Freire, P. (ed), *Filosofía Actual de la Ciencia*, Publicaciones Universidad de Málaga, Málaga, 1998.Niiniluoto, I., "Nature, Man, and Technology - Remarks on Sustainable Development", en Heininen, L.(ed.), *The Changing Circumpolar North: Opportunities for Academic Development*, Arctic Centre Publications 6, Rovaniemi, 1994, pp. 73-87.Niiniluoto, I., ?Ciencia frente Tecnología: ¿Diferencia o identidad??. *Arbor*, v. 157, n. 620, (1997), pp. 285-299.Niiniluoto, I., ?Límites de la Tecnología?, *Arbor*, v. 157, n. 620, (1997), pp. 391-410. @font-face {font-family:"New York"; panose-1:2 11 6 4 2 2 2 2 4; mso-font-alt:"Times New Roman"; mso-font-charset:0; mso-generic-font-family:roman; mso-font-pitch:variable; mso-font-signature:3 0 0 0 1 0;}@font-face {font-family:"Cambria Math"; panose-1:2 4 5 3 5 4 6 3 2 4; mso-font-charset:0; mso-generic-font-family:roman; mso-font-pitch:variable; mso-font-signature:-536870145 1107305727 0 0 415 0;}@font-face {font-family:Calibri; panose-1:2 15 5 2 2 2 4 3 2 4; mso-font-charset:0; mso-generic-font-family:swiss; mso-font-pitch:variable; mso-font-signature:-536859905 -1073732485 9 0 511 0;}@font-face {font-family:Georgia; panose-1:2 4 5 2 5 4 5 2 3 3; mso-font-charset:0; mso-generic-font-family:roman; mso-font-pitch:variable; mso-font-signature:647 0 0 0 159 0;}p.MsoNormal, li.MsoNormal, div.MsoNormal {mso-style-unhide:no; mso-style-qformat:yes; mso-style-parent:""; margin:0cm; mso-pagination:widow-orphan; font-size:12.0pt; font-family:"New York",serif; mso-fareast-font-family:"Times New Roman"; mso-bidi-font-family:"Times New Roman"; mso-ansi-language:EN-US; mso-fareast-language:EN-US;}p.MsoFootnoteText, li.MsoFootnoteText, div.MsoFootnoteText {mso-style-noshow:yes; mso-style-unhide:no; mso-style-link:"Texto nota pie Car"; margin:0cm; mso-pagination:widow-orphan; font-size:10.0pt; mso-bidi-font-size:12.0pt; font-family:"New York",serif; mso-fareast-font-family:"Times New Roman"; mso-bidi-font-family:"Times New Roman"; mso-ansi-language:EN-US; mso-fareast-language:EN-US;}p.MsoHeader, li.MsoHeader, div.MsoHeader {mso-style-priority:99; mso-style-link:"Encabezado Car"; margin:0cm; mso-pagination:widow-orphan; tab-stops:center 220.95pt right 441.9pt; font-size:12.0pt; font-family:"New York",serif; mso-fareast-font-family:"Times New Roman"; mso-bidi-font-family:"Times New Roman"; mso-ansi-language:EN-US; mso-fareast-language:EN-US;}a:link, span.MsoHyperlink {mso-style-unhide:no; mso-style-parent:""; color:blue; text-decoration:underline; text-underline:single;}a:visited, span.MsoHyperlinkFollowed {mso-style-noshow:yes; mso-style-priority:99; color:#954F72; mso-themecolor:followedhyperlink; text-decoration:underline; text-underline:single;}span.TextonotapieCar {mso-style-name:"Texto nota pie Car"; mso-style-noshow:yes; mso-style-unhide:no; mso-style-locked:yes; mso-style-link:"Texto nota pie"; mso-ansi-font-size:10.0pt; font-family:"New York",serif; mso-ascii-font-family:"New York"; mso-fareast-font-family:"Times New Roman"; mso-hansi-font-family:"New York"; mso-bidi-font-family:"Times New Roman"; mso-ansi-language:EN-US;}span.apple-converted-space {mso-style-name:apple-converted-space; mso-style-unhide:no; mso-style-parent:"";}span.EncabezadoCar {mso-style-name:"Encabezado Car"; mso-style-priority:99; mso-style-unhide:no; mso-style-locked:yes; mso-style-link:Encabezado; font-family:"New York",serif; mso-ascii-font-family:"New York"; mso-fareast-font-family:"Times New Roman";

mso-hansi-font-family:"New York"; mso-bidi-font-family:"Times New Roman";
mso-ansi-language:EN-US;}.MsoChpDefault {mso-style-type:export-only; mso-default-props:yes;
font-family:"Calibri",sans-serif; mso-ascii-font-family:Calibri; mso-ascii-theme-font:minor-latin;
mso-fareast-font-family:Calibri; mso-fareast-theme-font:minor-latin; mso-hansi-font-family:Calibri;
mso-hansi-theme-font:minor-latin; mso-bidi-font-family:"Times New Roman"; mso-bidi-theme-font:minor-bidi;
mso-fareast-language:EN-US;}div.WordSection1 {page:WordSection1;}

Bibliografía complementaria	A lista completa de referencias bibliográficas será entregada aos estudantes ao comezo do curso. Non cabe no espazo dispoñible aquí. <code>@font-face {font-family:"Cambria Math"; panose-1:2 4 5 3 5 4 6 3 2 4; mso-font-charset:0; mso-generic-font-family:roman; mso-font-pitch:variable; mso-font-signature:-536870145 1107305727 0 0 415 0;}@font-face {font-family:Calibri; panose-1:2 15 5 2 2 2 4 3 2 4; mso-font-charset:0; mso-generic-font-family:swiss; mso-font-pitch:variable; mso-font-signature:-536859905 -1073732485 9 0 511 0;}p.MsoNormal, li.MsoNormal, div.MsoNormal {mso-style-unhide:no; mso-style-qformat:yes; mso-style-parent:""; margin:0cm; mso-pagination:widow-orphan; font-size:12.0pt; font-family:"Calibri",sans-serif; mso-ascii-font-family:Calibri; mso-ascii-theme-font:minor-latin; mso-fareast-font-family:Calibri; mso-fareast-theme-font:minor-latin; mso-hansi-font-family:Calibri; mso-hansi-theme-font:minor-latin; mso-bidi-font-family:"Times New Roman"; mso-bidi-theme-font:minor-bidi; mso-ansi-language:EN-US; mso-fareast-language:EN-US;}MsoChpDefault {mso-style-type:export-only; mso-default-props:yes; font-family:"Calibri",sans-serif; mso-ascii-font-family:Calibri; mso-ascii-theme-font:minor-latin; mso-fareast-font-family:Calibri; mso-fareast-theme-font:minor-latin; mso-hansi-font-family:Calibri; mso-hansi-theme-font:minor-latin; mso-bidi-font-family:"Times New Roman"; mso-bidi-theme-font:minor-bidi; mso-ansi-language:EN-US; mso-fareast-language:EN-US;}div.WordSection1 {page:WordSection1;}</code>

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións


```
@font-face
{font-family:"Cambria Math";
panose-1:2 4 5 3 5 4 6 3 2 4;
mso-font-charset:0;
mso-generic-font-family:roman;
mso-font-pitch:variable;
mso-font-signature:-536870145 1107305727 0 0 415 0;}p.MsoNormal, li.MsoNormal, div.MsoNormal
{mso-style-unhide:no;
mso-style-qformat:yes;
mso-style-parent:"";
margin:0in;
mso-pagination:widow-orphan;
font-size:12.0pt;
font-family:"Times New Roman",serif;
mso-fareast-font-family:"Times New Roman";
mso-ansi-language:ES;
mso-fareast-language:ES-TRAD;}.MsoChpDefault
{mso-style-type:export-only;
mso-default-props:yes;
font-family:"Calibri",sans-serif;
mso-ascii-font-family:Calibri;
mso-ascii-theme-font:minor-latin;
mso-fareast-font-family:Calibri;
mso-fareast-theme-font:minor-latin;
mso-hansi-font-family:Calibri;
mso-hansi-theme-font:minor-latin;
mso-bidi-font-family:"Times New Roman";
mso-bidi-theme-font:minor-bidi;
mso-ansi-language:ES;}div.WordSection1
{page:WordSection1;}
```

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías